



Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 24. veebruar 2016
(OR. en)

Institutsioonidevaheline
dokument:
2013/0091 (COD)

14957/15
ADD 1

ENFOPOL 403
CSC 305
CODEC 1655

NÕUKOGU PÕHJENDUSTE KAVAND

Teema: Nõukogu esimese lugemise seisukoht eesmärgiga võtta vastu EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö ja -koolituse Ametit (Europol) ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks otsused 2009/371/JSK, 2009/934/JSK, 2009/935/JSK, 2009/936/JSK ja 2009/968/JSK

– Nõukogu põhjenduste kavand

I. SISSEJUHATUS

Komisjon esitas 27. märtsil 2013 ettepaneku Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö ja -koolituse Ametit (Europol) ning millega tunnistatakse kehtetuks otsused 2009/371/JSK ja 2005/681/JSK¹.

Euroopa Parlamendi täiskogu istung hääletas 24. veebruaril 2014 komisjoni ettepaneku kohta tehtud muudatusettepanekute üle, mis on esitatud dokumendis 6745/1/14 REV 1, ning volituste üle alustada nõukoguga läbirääkimisi.

Nõukogu (JSK) võttis 5.–6. juunil 2014 vastu üldise lähenemisviisi dokumendis 10033/14 esitatud kujul.

Samal ajal andis nõukogu eesistujariigile volitused alustada Euroopa Parlamendiga läbirääkimisi eesmärgiga saavutada Europoli käsitleva määruse eelnõu suhtes esimese lugemise kokkulepe.

Itaalia, Läti ja Luksemburgi eesistumisperioodide jooksul toimus kümme kolmepoolset kohtumist. Lõplikule kompromissile jõuti 26. novembril 2015 toimunud kümnendal kolmepoolsel kohtumisel ning samal päeval esitati alaliste esindajate komiteele määruse eelnõu tekst institutsioonidevahelistel läbirääkimistel kokku lepitud ja dokumendis 14679/15 esitatud kujul.

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon (LIBE) hääletas 30. novembril 2015 määruse eelnõu teksti üle ja kiitis selle institutsioonidevahelistel läbirääkimistel kokku lepitud kujul heaks. LIBE komisjoni esimees Claude MORAES saatis alaliste esindajate komitee eesistujale kirja, milles märkis, et kui see tekst edastatakse ametlikult Euroopa Parlamendile kui kõnealust seadusandlikku ettepanekut käsitlev nõukogu esimese lugemise seisukoht, siis soovitab ta LIBE komisjoni liikmetel ja seejärel täiskogu istungil võtta kõnealune nõukogu esimese lugemise seisukoht parlamendi teisel lugemisel muudatusteta vastu, eeldusel et mõlema institutsiooni õiguskeele eksperdid vaatavad teksti läbi ning asjaomased mõisted viiakse vastavusse andmekaitse direktiivi puhul kokku lepitud mõistetega.

¹ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö ja -koolituse Ametit (Europol) ning millega tunnistatakse kehtetuks otsused 2009/371/JSK ja 2005/681/JSK (8229/13 - COM(2013) 173 final).

Alaliste esindajate komitee ja nõukogu võtsid 2. ja 4. detsembril 2015 vastu poliitilise kokkuleppe Europoli määruse teksti suhtes, mis on esitatud dokumendis 14713/15.

Seejärel viimistlesid teksti õiguskeele eksperdid.

II. EESMÄRK

Ettepaneku eesmärk on asendada nõukogu otsus 2009/371/JSK (millega asutati Europol)² uue määrusega, mis põhineb Lissaboni lepinguga kehtestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 88, ning muuta Europol tõhusamaks, suurendada selle aruandekohustust ja parandada selle andmekaitsekorra töökindlust, et Europol pakuks liikmesriikidele parimat võimalikku tuge nende jõupingutustes võitlemisel kuritegevusega.

III. NÕUKOGU ESIMESE LUGEMISE SEISUKOHA ANALÜÜS

Mitu määruses kajastatud küsimust vajas kokkuleppe saavutamiseks põhjalikku arutelu: parlamentaarne kontroll, Europoli tegevdirektori ametisse nimetamine, teabe töötlemise ja andmekaitsega seonduvad erinevad aspektid, internetisisust teavitamise üksus (IRU) ning Europoli suhted partneritega.

Juhtimispakett ja institutsioonidevaheline tasakaal

Pikkade läbirääkimiste tulemusel kajastab Europoli määruse tekst Euroopa Parlamendi suuremat rolli pärast institutsioonidevahelise tasakaalu seadmist nõukogu ja komisjoniga.

Europoli tegevuse üle teostab poliitilist järelevalvet parlamentaarse ühiskontrolli töörühm, mille loovad ühiselt liikmesriikide parlamendid ja Euroopa Parlamendi pädev komisjon (artikkel 51).

² Nõukogu 6. aprilli 2009. aasta otsus 2009/371/JSK, millega asutatakse Euroopa Politseiamet (Europol) (ELT L 121, 15.5.2009, lk 37).

Nõukogu nimetab ametisse tegevdirektori kandidaatide nimekirjast, mille koostab valikukomisjon, mis koosneb liikmesriikide nimetatud liikmetest ja komisjoni esindajast. Valitud kandidaat võidakse kutsuda esinema Euroopa Parlamendi asjaomase komisjoni ette, kes esitab nõukogule oma mittesiduva arvamuse (artikkel 54).

Haldusnõukogu võib hääleõiguseta vaotlejana oma koosolekule kutsuda kõiki isikuid, kelle arvamus võib olla arutatava küsimuse seisukohast asjakohane, sealhulgas vajaduse korral spetsiaalse parlamentaarse ühiskontrolli töörühma esindajaid (artikli 14 lõige 4).

Europoli partnerlussuhete ja koostöölepingute valdkonnas on suurendatud nii komisjoni (selliste lepingute hindamine) kui ka Euroopa Parlamendi rolli (artikkel 25).

Need sätted aitavad suurendada Europoli läbipaistvust ja aruandekohustust, kajastades samas tasakaalustatud viisil nõukogu ja Euroopa Parlamendi seisukohti.

Internetisisust teavitamise üksus (IRU)

Pärast Pariisis ja mujal toimunud terroriakte laienes 2015. aasta alguses Europoli tegevus internetis tehtava radikaalse propagandaga võitlemise valdkonnas seoses sellega, et nõukogu palus Europolil oma võrgukontrolli teabekeskus välja arendada ELi internetisisust teavitamise üksuseks (IRU). Kehtiva nõukogu otsuse 2009/371/JSK sätted andsid selliseks tegevuseks asjakohase õigusliku aluse.

Uue määruse tekst aga samalaadseid internetisisust teavitamist käsitlevaid sätteid ei sisaldanud. Lisaks keelas algse ettepaneku ja nõukogu üldise lähenemisviisi tekst sõnaselgelt Europolil saata isikuandmeid eraõiguslikele isikutele mõne erandiga, mis ei olnud ELi IRU puhul sobivad.

Selleks et Europolil oleks võimalik tulevikus täita internetisisust teavitamise ülesandeid, muudeti määruse teksti pärast institutsioonidevaheliste läbirääkimiste käigus toimunud pikki arutelusid järgmiselt:

- artikli 4 lõikesse 1 lisati uus alapunkt m, milles antakse sõnaselge õiguslik alus internetisisust teavitamiseks. Lisaks selgitatakse uues põhjenduses 38, millises kontekstis ja miks on Europolil vaja selliseid ülesandeid täita;

- artikli 26 lõike 5 alapunkt c võimaldab Europolil väga rangetel tingimustel edastada üldsusele kättesaadavaid isikuandmeid eraõiguslikele isikutele. Selline edastamine peaks olema rangelt vajalik artikli 4 lõike 1 alapunktis m sätestatud ülesande täitmiseks, toimuma üksikutel ja konkreetsetel juhtudel ning ükski asjaomase andmesubjekti põhiõigus ega -vabadus ei tohiks üles kaaluda avalikku huvi, mis teeb edastamise konkreetse juhtumi puhul vajalikuks; ning

- täiesti uue elemendina võib Europol artikli 26 lõike 3 kohaselt nüüd saada isikuandmeid otse eraõiguslikelt isikutelt seoses andmete edastamisega artikli 26 lõike 5 alapunkti c alusel ja sellega seonduvalt.

Teabe töötlemine ja andmekaitse

Praegune otsus sisaldab väga rangeid sätteid, mis võimaldavad Europolil teavet analüüsida ainult analüüsimiseks koostatud tööfailides. See tähendab, et Europolil ei olnud võimalik sooritada ristanalüüse tööfailide vahel ja seetõttu ei saanud näiteks kindlaks teha organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi vahelisi sidemeid või võimalikke seoseid. See toob sageli kaasa andmete dubleerimise, kui need on seotud mitme analüüsimiseks koostatud tööfailiga.

Määruses sätestatud uus süsteem³, mida nõukogu kindlalt toetas, kujutab endast teistsuguse kontseptsiooniga andmetöötluskeskkonda, mis Europoli seisukohast tähendab integreeritud andmehalduse kontseptsiooni (Integrated Data Management Concept). See võimaldab Europolil teha kindlaks seosed ja sidemed erinevate uurimiste vahel ning avastada tähtsaid suundumusi ja seaduspärasid organiseeritud kuritegevuse valdkonnas (suurem operatiivtoe suutlikkus). Dubleerimist välditakse, kuna teavet on võimalik üle kontrollida (paindlikkus ja õiguskindlus). Tehnoloogia poolest sobib Europoli infosüsteemi praegune struktuur täielikult uue andmetöötlussüsteemi rakendamiseks. Töötlus- ja analüüsistruktuuri on võimalik kohandada hiljem, ilma määruse täiendava kohandamiseta (nn tehnoloogiliselt neutraalne õigusraamistik). Haldusnõukogu võtab pärast Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteerimist vastu suunised, milles täpsustatakse üksikasjalikumalt Europoli poolt kooskõlas artikliga 18 toimuva teabe töötlemise kord.

³ Sätestatud IV peatükis (teabe töötlemine), V peatükis (suhted partneritega), VI peatükis (andmekaitsealased turvameetmed) ja VII peatükis (õiguskaitsevahendid ja vastutus).

Euroopa Parlamendiga peetud konstruktiivsete läbirääkimiste tulemusel on kokku lepitud kõrgetasemeline andmekaitsekord. Lisaks kontrollitakse korra täitmist nii Europoli-siseselt (andmekaitseametnik) kui ka väljastpoolt (Euroopa Andmekaitseinspektor). Selles mõttes paraneb andmekaitse muu hulgas tänu andmesubjektide eri kategooriaid käsitlevatele rangetele andmetöötluse piirangutele, Euroopa Andmekaitseinspektorile esitatavatele aruannetele andmete eriliikide kohta, rangete eesmärgi piiritlemisele ja juurdepääsukorra mitmekesistamisele. Lõpptulemuseks on süsteem, mis lahendab andmekaitsega seotud mureküsimused, säilitades samal ajal Europoli tegevuse tulemuslikkuse.

Määruse tekst viidi võimalikult suures ulatuses kooskõlla isikuandmete kaitse paketiga.

IV. KOKKUVÕTE

Nõukogu esimese lugemise seisukoht kajastab kompromissi, milleni jõuti nõukogu ja Euroopa Parlamendi vahelistel läbirääkimistel, mille läbiviimist toetas komisjon. Pärast vastuvõtmist asendab määrus praegu kehtiva otsuse ja seda hakatakse kohaldama 1. mail 2017. Tänu määruses sätestatud uuele korrale saab Europol enda käsutusse parema andmetöötlus- ja andmekaitse süsteemi ning suureneb tema tegevuse paindlikkus.